

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget).

Redegørelse af 6/10 2021 om det nordiske samarbejde.

(Redegørelse nr. R 2).

Ministeren for nordisk samarbejde (Flemming Møller Mortensen):

INDLEDNING

Redegørelsen belyser udviklingen på de samarbejdsområder, der finansieres over Nordisk Ministerråds budget, såvel som regeringens fremadrettede prioriteter og forventninger til udviklingen i samarbejdet. Efter aftale med Folketinget er der i år ekstraordinært en særskilt redegørelse om grænsehindringer, som derfor ikke er belyst i denne redegørelse.

Norden og det nordiske samarbejde er et vigtigt holdpunkt for Danmark. COVID-19 udfordrer os også i Norden og bragte vores lande i en helt ny situation, hvor der var behov for hurtige, vidtgående beslutninger. Under COVID-19 har de nordiske lande haft stort udbytte af samarbejdet på flere områder. Landene har ikke valgt samme strategi. Alle lande har undervejs indført rejserestriktioner, og mobiliteten i Norden er blevet påvirket. De nordiske lande er enige om, at man skal lære af erfaringerne under COVID-19, så man kan bygge videre på det gode samarbejde på flere områder og styrke samarbejdet på de områder, hvor der er behov for det. Regeringen giver prioritet til dette arbejde. Det er vigtigt, at vi står stærkere rustet ved kommende kriser. Udviklingen af det nordiske samarbejde skal også på dette område ses i kontekst af nationale indsatser og samarbejde i andre fora, herunder EU. Vi skal fokusere på, hvor det nordiske samarbejde giver merværdi og se på mulighederne for, at Norden går foran på nogle områder, som det allerede er tilfældet på mange områder. Vi skal stå fast på og udvikle vores værdifællesskab, samhørighed og løsninger på aktuelle udfordringer.

COVID-19 kom til at stå centralt under Danmarks, Grønlands og Færøernes formandskab for Nordisk Ministerråd i 2020. Det lykkedes dog alligevel parallelt med COVID-19 arbejdet at få vedtaget den nye handlingsplan, som udmønter visionen om, at Norden skal være verdens mest integrerede og bæredygtige region. Handlingsplanen og de overordnede budgetrammer for 2021-2024 lægger sporene for indsatsen i de kommende år, herunder med en betydelig opprioritering af grøn omstilling. Der blev under formandskabet givet høj prioritet til dialogen og den enighed, der blev opnået med Nordisk Råd om handlingsplanen og budget. Handlingsplanen giver et stærkt fundament for det fremadrettede arbejde med Norden som foregangsregion.

I sammenhæng med handlingsplanen blev der vedtaget en ny mekanisme for involvering af civilsamfundet, som er under iværksættelse. Mekanismen vil bidrage til en styrket inddragelse af civilsamfundet, herunder unge, som gives særlig

prioritet. Resultaterne under formandskabet, herunder vedrørende handlingsplanen er belyst i vedlagte oversigt fra januar 2021. Der var under formandskabet et tæt samarbejde mellem Danmark, Grønland og Færøerne, og Danmark vil også fremadrettet give særlig prioritet til samarbejdet med Grønland og Færøerne. Regeringen lægger vægt på gennemførelsen af handlingsplanen inden for de tre prioriteter i planen: Et grønt, et konkurrencedygtigt og et socialt bæredygtigt Norden.

COVID-19 og samarbejde i krisesituationer

COVID-19 har indgået i mange sektordrøftelser, hvor man bl.a. har udvekslet erfaringer, hvilket også vil være tilfældet fremadrettet. Samarbejdsministrene har undervejs været enige om, at man skal lære af krisen, og i april 2021 besluttede ministrene efter dansk forslag at udpege en rapportør, som skal udarbejde en rapport med konkrete anbefalinger. Udredningen vil have to dele: en faktuel del udarbejdet af Nordisk Ministerråds sekretariat, som skal belyse samarbejdet under krisen; og en analytisk del, i hvilken rapportøren, Jan-Erik Enestam, vil fremkomme med sine anbefalinger. Rapporten skal foreligge forud for Nordisk Råds session, således at den også kan indgå i den vigtige dialog, som Danmarks Nordisk Råd-formandskab har lagt op til på sessionen. Samarbejdsministrene har endvidere besluttet at holde en yderligere erfaringsopsamling om samarbejdet i krisesituationer, som planlægges gennemført på Færøerne i november 2021.

Det finske formandskab har ligeledes opnået samarbejdsministrenes opbakning til, at der laves en kortlægning vedrørende kriseberedskab og forsyningsikkerhed i de nordiske lande. Den endelige rapport forventes at foreligge i foråret 2022, med en statusrapport i efteråret 2021.

Internationalt samarbejde

Nordisk Ministerråds internationale indsatser, herunder i nærområdet, vil fremadrettet blive orienteret i retning af prioriteterne i visionen og handlingsplanen.

Regeringen har de seneste år prioriteret, at ambassadesamarbejdet skal have en større rolle i Nordisk Ministerråds internationale arbejde. Der er opnået opbakning til oprettelse af en permanent ambassadepulje, og regeringen vil arbejde for en yderligere forøgelse af finansieringen til puljen. Puljen kan understøtte et styrket samarbejde mellem de nordiske landes repræsentationer og arbejdet med værdidagsordener og fremme af nordiske løsninger på globale udfordringer, herunder klima.

Der blev i juni 2021 vedtaget et nyt Arktisk Samarbejdsprogram for perioden 2022-2024, hvis overordnede fokus vil være »Et bæredygtigt Arktis«. Programmet skal understøtte Vision 2030, FN's verdensmål og målsætningerne om bæredygtighed. Gennem programmet ydes der støtte til en række tematiske områder inden for økonomi, miljø og det socioøkonomiske perspektiv.

Samarbejdsministrene har i lyset af udviklingen i Belarus besluttet at støtte uafhængige medier i Belarus. Støtten skal supplere de nordiske landes bilaterale indsatser på området

og understøtte medier, som fremmer en demokratisk udvikling i Belarus.

Økonomiadministration

Nordisk Ministerråd har i længere tid haft problemer med økonomiadministrationen. Under formandskabet i 2020 tog Danmark lederskab for, at der blev stillet krav til sekretariatet for at sikre en genopretning, og Rigsrevisionen blev yderligere inddraget. Det er fulgt op i 2021, da sekretariatet trods fremskridt desværre fortsat ikke er nået i mål, og nye problemer har vist sig. I arbejdet med 2020-regnskabet viste der sig flere fejl, og sekretariatet har først i juni 2021 afleveret regnskabet til Rigsrevisionen. På samarbejdsministermøde i juni 2021 blev der opstillet nye krav til sekretariatet for at sikre, at procedurer og kontrolmekanismer kommer helt på plads og gennemføres. Sekretariatet har siden arbejdet med at efterleve disse. Danmark har også opnået de andre landes opbakning til, at der i lyset af situationen ikke er arbejdet på fuldt aktivitetsniveau med projekter i Nordisk Ministerråd. Det forventes, at Rigsrevisionen i sin beretning om 2020 regnskab vil have alvorlig kritik af utilstrækkelige procedurer mv. Rigsrevisionen vil senere på året som led i den løbende revision lave en rapport, som bl.a. vil belyse status i arbejdet med procedurer og kontrolmekanismer. Regeringen vil fortsat følge situationen tæt og er klar til at tage yderligere skridt i fortsat tæt dialog med den danske delegation til Nordisk Råd, hvis det viser sig nødvendigt.

NORDISK MINISTERRÅD FOR ARBEJDSLIV (MR-A)

Under det danske formandskab for Nordisk Ministerråd i 2020 blev der afholdt et webinar om Future of Work, som del af et projekt der ser på de vigtigste udviklingstendenser på de nordiske arbejdsmarkeder. Projektet blev afsluttet med en rapport om fremtidens arbejdsliv, som blev udgivet den 6. maj 2021.

I juni 2021 var der et uformelt videomøde mellem de nordiske beskæftigelsesministre og arbejdsmarkedets parter. Det primære emne for drøftelserne var fremtidens arbejdsliv med afsæt i ovennævnte rapport.

En planlagt konference om Fremtidens Arbejdstilsyn blev udsat til 15-17. marts 2022 grundet COVID-19. Fokus vil være på social dumping og sort arbejde samt digitale tilsynsløsninger og øget brug af data til kommunikation om arbejdsmiljø.

COVID-19s effekt på arbejdslivet samt bæredygtighed og ligestilling i fremtidens arbejdsliv har og vil indgå i sektorens arbejde.

NORDISK MINISTERRÅD FOR DIGITALISERING (MR-DIGITAL)

Under det danske formandskab i 2020 blev en ny ministerdeklaration, Digital North 2.0, vedtaget for således at forny MR-DIGITAL's mandat for 2021-2024. Den nye deklaration har fokus på målene i Vision 2030 og de muligheder, som digitale løsninger og teknologier stiller til rådighed for at løse vores samfundsudfordringer.

Som en direkte opfølgning på det danske formandskab tiltrådte de nordisk-baltiske ministre et såkaldt »roadmap« på ministermødet den 16. marts 2021. Vedtagelsen af roadmappet er vigtigt skridt for det fremadrettede arbejde, da den skal

sikre udmøntningen af deklarationens mål og handlinger i perioden 2021-2024.

Under det danske formandskab blev der desuden sat en undersøgelse i gang om, hvordan nye digitale teknologier og øget datadeling kan være med til at løse klimaudfordringen, samt hvordan de nordiske lande kan samarbejde om digital grøn omstilling til gavn for bæredygtig vækst i regionen. Analysen blev præsenteret i foråret 2021, og på den baggrund blev MR-DIGITAL-ministrene enige om også at fokusere på digitaliseringsens bidrag til den grønne omstilling i de kommende år.

NORDISK MINISTERRÅD FOR ØKONOMI- OG FINANSPOLITIK (MR-FINANS)

Ministerrådet for Økonomi- og Finanspolitik har fortsat fokus på økonomiske og finansielle udfordringer i de nordiske lande, herunder den økonomiske genopretning som følge af COVID-19-krisen. COVID-19-krisens konsekvenser for de nordiske landes økonomier er bl.a. temaet i næste udgave af tidskriftet Nordic Economic Policy Review, der udgives af det nordiske forskningsinstitut Nordregio på vegne af MR-Finans og udkommer i 2022.

Ministrene ventes derudover at drøfte arbejdet med den grønne omstilling, særligt i relation til den økonomiske genopretning. Dette var også et emne under det danske formandskab i 2020. Den grønne omstilling af økonomien er endvidere temaet i et nyt tværgående forskningsprojekt forankret ved Nordregio, der fra 2021 til 2024 bl.a. skal afdække de fordelingsmæssige konsekvenser af klimapolitik.

NORDISK MINISTERRÅD FOR FISKERI OG HAVBRUG, JORDBRUG, LEVNEDSMIDLER OG SKOVBRUG (MR-FJLS)

Under det finske formandskab i 2021 har der været fokus på fællesnordiske indsatser i forbindelse med FNs Food Systems Summit, september 2021. Disse omfatter især bæredygtige kostråd og livsstil, reduktion af madspild, One Health og afskovningsfri afgrøder, fx protein.

Formandskabsprojektet om bæredygtig udvikling af kystsamfund i Norden, som Grønland koordinerer, er igangsat. Projektet indeholder delprojekter om henholdsvis bæredygtig udnyttelse af fisk mv., bæredygtige værdikæder og styrkelse af sikkerhed til søs.

På fiskeriområdet er fokus på et reduceret og forbedret brug af plastik i fiskerisektoren tillige med bekæmpelse af spøgelsesfiskeri. Blå bioøkonomi med sigte på øget anvendelse af havets ressourcer, herunder især tang mv. er opprioriteret, og der er søsat en række projekter, der medvirker til en mere grøn, konkurrencemæssig og social bæredygtig udvikling af akvakulturen.

Udvikling af bioraffinering, proteinproduktion baseret på græsser og kløver, samt et grønt Norden med mere lokal, økologisk madproduktion var et prioriteret område under dansk formandskab, som er fortsat i 2021. Dette gælder også arbejdet med at forøge muligheden for dyrkning af ærter og bønner mv. til såvel plantebaseret konsum som foder.

På fødevarerområdet vil samarbejdet om revision af de Nordiske Næringsstof Rekommandationer (NNR) baseret på nyeste forskning og viden kombineret med bæredygtighedshensyn såvel i relation til klima og biodiversitetshensyn munde ud i NNR Version seks i 2022. Endvidere arbejdes der på

fødevarerområdet på udarbejdelsen af en fælles nordisk trusselsvurdering for fødevarsvind. One Health-tilgangen i relation til alle former for sundhed for mennesker, dyr og planter, herunder bekæmpelse af antibiotikaresistens, er og vil fortsat være et prioriteret nordisk samarbejde.

MR-FJLS har videreført et pågående arbejde, der har fokus på resiliens i det nordiske landbrug og skovbrug, hvilket blev iværksat efter tørken og skovbrandene i 2018. Arbejdet med videnopbygning og -deling om skovenes og skovjordens CO₂-optag og -lagring vil blive videreført.

NORDISK MINISTERRÅD FOR JUSTITSPØRGSMÅL (MR-JUST)

Den 15. juni 2021 blev det årlige nordiske justitsministermøde afholdt under finsk formandskab. Landene drøftede emner af fælles nordisk interesse, som også er indgået i de løbende embedsmandsdrøftelser, herunder menneskehandel, seksualforbrydelser, COVID-19 og overførsel af udvisningsdømte til afsoning i hjemlandet.

I justitssektoren blev der i forbindelse med det danske formandskab i 2020 bevilliget midler til tre projekter: 1) et seminar om grænseoverskridende organiseret kriminalitet, som planlægges afholdt i fjerde kvartal af 2021, 2) en konference om styrket værn mod fremmedkrigere og andre terrorister i hele Norden, som er udskudt til et senere tidspunkt og 3) en redegørelse og opfølgende konference om overførsel af kriminelle til fortsat afsoning i hjemlandet, som planlægges afholdt således, at resultaterne af redegørelsen og konferencen kan drøftes på et møde i Embedsmandskomiteen for Justits spørgsmål (EK-JUST) forud for nordisk justitsministermøde 2022. Fra dansk side vil der således fortsat være fokus på disse tre emner.

NORDISK MINISTERRÅD FOR LIGESTILLING (MR-JÄM)

Som led i afslutningen af det danske formandskab i 2020 blev der afholdt en international konference i juni 2021 om de online fora (»Manosfæren«), hvor unge mænd samles om modstand mod ligestilling og kvinders lige rettigheder.

I 2021 har der i sektoren været fokus på at bekæmpe kønsbaseret vold og trusler på internettet. Derudover har formandskabet prioriteret indsatser rettet mod det kønsopdelte uddannelsesvalg og arbejdsmarked ved at tage ligestilling i småbarnspædagogik op med både en kortlægning og et webinar. Formandskabet afholder endvidere en konference om nordiske mænd på forældreorlov i november 2021. Det norske formandskab planlægger i 2022 også at fokusere på ligestilling i arbejdslivet, særligt i fiskerierhvervene, men også på særligt unge mænds psykiske mistrivsel.

På LGBTI-området gennemfører det finske formandskab i 2021 en vidensindsats om forebyggelse og bekæmpelse af vold og hadforbrydelser mod LGBTI-personer, og det norske formandskab planlægger – som opfølgning på Danmarks fokus på unge LGBTI-personer i 2020 – at sætte særligt fokus på ældre LGBTI-personers sundhed, trivsel og levevilkår.

Nordisk Ministerråd for Kultur (MR-K)

Nordisk Ministerråd for Kultur har i håndteringen af reduktionerne af budgettet til Nordisk Ministerråd for Kultur fokuseret på at implementere det nye fireårige kulturpolitiske samarbejdsprogram i den interne fordeling i kulturbudgettet.

I det nye samarbejdsprogram for kultur er målet, at kulturlivet skal bidrage til et grønt, konkurrencedygtigt og socialt bæredygtigt nord, som tager udgangspunkt i Nordisk Ministerråds Vision 2030. Endvidere har der i Nordisk Ministerråd for Kultur været stort fokus på COVID-19 og de udfordringer samt konsekvenser, som pandemien har medført for kulturlivet i de nordiske lande. I efteråret 2020 blev der bestilt en undersøgelse af, hvordan COVID-19-krisen har påvirket kultursektoren og nyhedsmedierne i de nordiske lande samt hvilke indsatser, der har været iværksat nationalt. Resultaterne af rapporterne blev præsenteret og diskuteret på det første ministerråds møde for kultur i maj 2021. Nordisk Ministerråd for Kultur afsatte herefter midler til undersøgelse af faktiske ændringer i de nordiske kultursektors budgetstruktur, støtteordninger, legitimering og kulturpolitiske mål.

NORDISK MINISTERRÅD FOR MILJØ OG KLIMA (MR-MK)

Med Nordisk Ministerråds Vision for 2030 er målet om Norden som verdens mest bæredygtige region sat i højsædet.

I år er en række større nordiske initiativer ift. grøn omstilling påbegyndt. Projekterne løber fra 2021-2024. Blandt de større under MR-MK's område er initiativet vedrørende accelerering af elektrificeringen af vejtransport og initiativet om naturbaserede løsninger i Norden. Andre større projekter, der startes op i år, er Norden som »motor« i arbejdet med plastforurening regionalt og globalt, bæredygtigt producentejer-skab, samt et nyt nordisk tekstilsamarbejde (genanvendelse), som ledes af Danmark.

Under det danske formandskab i 2020 blev der igangsat en afdækning af perspektiverne for en grøn omstilling af luftfarten i Norden. Arbejdet er mundet ud i en større ekstern analyse af hvilke tiltag, de nordiske lande sammen kan gennemføre.

Det danske projekt under formandskabet om forurening fra krydstogtskibe i havn har ført til en analyse af mulige virkemidler i den nordiske region samt en »roadmap report« for vejen til bæredygtig krydstogt. Der er afholdt tre tekniske webinarer med interessenterne, og der afholdes et afsluttende implementeringsseminar i København den 28. oktober 2021. Danmark og de øvrige nordiske lande har i oktober 2020 vedtaget en fælles nordisk miljø- og klimaministererklæring om grønnere krydstogtsturisme i Norden. Projektet afsluttes ultimo december 2021.

Som opfølgning på Helsinki-erklæringen om karbonneutralitet i Norden blev der i august 2020 færdiggjort en ekstern redegørelse om klimamål og -indsatser i de nordiske lande. Fra begyndelsen af 2021 har sektoren som opfølgning på redegørelsen igangsat et flerårigt projekt om »Klimaomstilling i Norden«, hvor der i første omgang arbejdes på at udforme konkrete samarbejdsspør i lyset af de problemstillinger, som opstilles i Helsinki-erklæringen.

NORDISK MINISTERRÅD FOR ERHVERVS-, ENERGI OG REGIONALPOLITIK (MR-NER)

De nordiske Erhvervsministrewvedtog i september 2020 otte initiativer, som bidrager til Vision 2030 og til, at Norden kommer styrket ud af COVID-19-krisen. I 2020 og 2021 har sekretariatet, Nordic Innovation og referencegrupperne arbejdet

videre. I april 2021 blev der vedtaget konkrete handlingsplaner frem mod 2024 for hvert initiativ.

På energiområdet har det finske formandskab videreført danske prioriteter, herunder omstillingen til 100% vedvarende energi i Norden. Man har igangsat studier af, hvordan havvind kan udbygges med respekt for biodiversitet, samt hvordan Norden kan blive førende inden for PtX-området.

Erhvervssektoren har prioriteret en indsats om Norden som ledende inden for bæredygtigt og konkurrencedygtigt byggeri. Indsatsen konkretiseres i fem arbejdsprogrammer om livscyklusvurderinger, cirkulære forretningsmodeller, bæredygtig arkitektur, emissionsfrie byggepladser, samt et samlende sekretariat.

På regionalområdet er der arbejdet med at afslutte aktiviteterne i samarbejdsprogram 2020, som bl.a. indebærer afslutning af et projekt om turismepotentialer, et katalog med forslag til grøn udvikling af byudviklingsområder, samt en analyse af hvordan man håndterer en reel »afvikling« af lokal-samfund i landdistrikter.

NORDISK MINISTERRÅD FOR SOCIAL- OG SUNDHEDSPOLITIK (MR-S)

COVID-19-pandemien har været, og er, helt central for arbejdet i MR-S. Der har været afholdt en række uformelle ministermøder med henblik på at drøfte håndteringen af COVID-19-pandemien, samt at udveksle erfaringer om tiltag i landene. Også den nordiske sundhedsberedskabsgruppe (Svalbardgruppen) har løbende drøftet COVID-19 situationen med henblik på erfaringsudveksling og videndeling.

I marts afholdtes ministermøde, som foruden COVID-19, blandt andet omhandlede velfærdsøkonomi samt digitale social- og sundhedstjenester i Norden. I forbindelse med mødet afholdtes desuden en afsluttende konference for projektet »Vård och omsorg på distans« (VOPD), hvor den danske social- og ældreminister deltog i en paneldiskussion mellem de nordiske social- og sundhedsministre. VOPD er et fælles nordisk projekt, der omhandler digitale løsninger inden for social- og sundhedspleje.

På social- og sundhedsområdet afholdes i november Nordisk Topmøde for Psykisk Sundhed i Helsingfors. I regi af Nordisk Ministerråds vision om Norden som verdens mest bæredygtige og integrerede region er der i sektoren bl.a. iværksat et fællesnordisk samarbejde »Nordic Commons«, som skal sikre bedre adgang til den store mængde af sundhedsdata, der er i Norden, til brug for forskning og innovation. I forbindelse med Nordisk Råds 73. session afholdes desuden et nordisk civilsamfundstopmøde, med forventet deltagelse af regeringsrepræsentanter, parlamentarikere og civilsamfund. Formålet med topmødet er at styrke videndeling og debat om civilsamfundets engagement i udviklingen og styrkelsen af den nordiske velfærdsmodel med fokus på udsatte voksne og unge på tærsklen til voksenlivet.

NORDISK MINISTERRÅD FOR UDDANNELSE OG FORSKNING (MR-U)

Temaet for drøftelserne på ministermødet under dansk formandskab i Ministerrådet for Uddannelse og Forskning (MR-

U) var unges trivsel. Formandsskabsprojektet »Nordens Unge i Bæredygtige Fællesskaber« har fokus på unges aktive medborgerskab, kulturel udveksling, styrkelse af fællesskaber og øget trivsel blandt nordiske unge. En analyse af kompetencer til aktivt medborgerskab i lovgivning og lærerplaner i grundskole og ungdomsuddannelser i Norden er udarbejdet, og en tværnordisk materialepakke til styrkelse af elevinddragelse i undervisning skal afprøves i praksis i efteråret 2021. I samarbejde med Dansk Ungdoms Fællesråd arbejdes løbende med demokratisk dialog og fællesskaber mellem nordiske unge på konferencer og gennem udvekslingsprojekter. På det videregående uddannelsesområde har formandskabet afholdt et webinar om studerendes trivsel i Norden. Uddannelse- og Forskningsministeren indledte – med nordiske kolleger – webinar. Fokus var trivsels indflydelse på læring. Ledende internationale forskere præsenterede deres observationer efterfulgt af dialog med repræsentanter for nordiske studerende. Sammen med det finske formandskab ses der på mulighederne for at følge op på drøftelserne, herunder for at fremme samarbejde og netværk på trivselsområdet i aktion på tværs af de nordiske lande.

SAMARBEJDSPROGRAM OM INTEGRATION AF FLYGTNINGE OG INDVANDRERE

På integrationsområdet videreføres samarbejdsprogrammet om integration af flygtninge og indvandrere, som skal styrke det nordiske samarbejde med fokus på erfaringsudveksling og udvikling af ny viden. Nordisk Ministerråd har ansvaret for programmet, og Udlændinge- og Integrationsministeriet deltager i en følgegruppe, der har ansvar for integrationsområdet. Følgegruppen vil løbende drøfte temaer på integrationsområdet. Den beskæftigelsesrettede integrationsindsats og fastholdelse af flygtninge på arbejdsmarkedet vil fortsat være et centralt tema for samarbejdet. Derudover er negativ social kontrol og æresrelateret vold samt forebyggelse af ekstremisme og radikaliserings særskilte fokuspunkter i det nordiske samarbejde mellem de relevante fagministerier.

SAMARBEJDET PÅ TRANSPORTOMRÅDET

Samarbejdet på transportområdet har fundet sted i form af uformelle møder på ministerniveau om den nationale håndtering af COVID-19-krisen.

I aktiviteterne under Nordisk Ministerråds handlingsplan indgår også transportrelaterede indsatser, herunder med grønt fokus, som der også vil blive arbejdet med fremadrettet.

Hermed slutter redegørelsen.